

Vitrina 5. La Biblioteca de Montserrat: els llegats patrimonials i la difusió del coneixement. L'entrada al catàleg de la Universitat Ramon Llull

La Biblioteca de Montserrat ha consolidat un ric fons bibliogràfic gràcies a l'esforç de la comunitat monàstica i a les generoses donacions que cercaven garantir la preservació i l'estudi dels documents. En aquesta exposició destaquem tres exemples que enriqueixen el fons de la biblioteca i preserven part de la memòria cultural de Catalunya.

Fons de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1921-1936) va començar amb l'objectiu de recopilar totes les cançons populars catalanes. El 1921, Rafael Patxot va sol·licitar a Lluís Millet la direcció del projecte, gestionat per la Fundació Concepció Rabell i Cibils. La recerca cobria tota la geografia catalana, incloses cançons, danses, llegendes, refranys i instruments. Entre 1922 i 1936, es van realitzar unes 70 missions de recerca a càrrec d'especialistes, recollint més de 40.000 documents, publicats en tres volums de *Materials*. També es van fer enregistraments en cilindres de cera.

El 1991, la família Patxot va cedir els materials al monestir de Montserrat. El pare Josep Massot, que en va ser responsable fins a la seva mort, va reprendre les publicacions i va completar 21 volums dels *Materials*.

El fons digitalitzat es pot consultar a la Direcció General de Cultura Popular i la Biblioteca de Catalunya.

Fons papiro lògic del doctor Roca-Puig

Sacerdot i papiro lògic (1906-2001). Doctor en teologia, va ser ordenat sacerdot el 1928. Es va dedicar a la papirologia de la mà d'Arístides Calderini, i posteriorment va fer estudis de crítica textual al Pontifici Institut Bíblic de Roma. Va crear el fons de papirs anomenat *Papyri Barcinonenses*, entre els quals destaca el fragment més antic conegut de l'Evangeli de Sant Mateu.

El 1988 va rebre la Creu de Sant Jordi. El 2001 va llegar el fons papiro lògic a la Biblioteca de Montserrat.

Col·lecció cartogràfica de la família Gasset-Marcet

L'any 2018, el matrimoni format per Josep Gasset i Pilar Marcet va donar el seu fons cartogràfic de més de 1.500 mapes a la Biblioteca de Montserrat. Cronològicament, van des del segle XVI fins al XX.

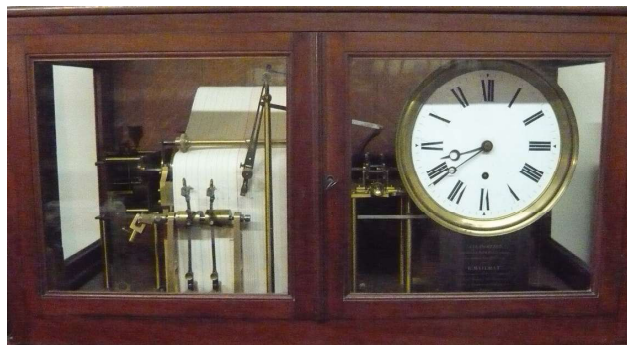
Aquesta donació està principalment dedicada a la geografia i cartografia de Barcelona i Catalunya, amb llibres, gravats i mapes.

El fons de la Biblioteca de Montserrat al catàleg de la Universitat Ramon Llull (URL)

L'any 2011, el P. Abat de Montserrat, Josep M. Soler, i la rectora de la Universitat Ramon Llull, Esther Giménez-Salinas, van signar un conveni per col·laborar en la catalogació i difusió del fons bibliogràfic de la Biblioteca de Montserrat a través del catàleg de la URL.

El catàleg de la biblioteca és accessible des de diversos catàlegs: Catàleg Col·lectiu de les Universitats, ABIE, Dialnet, Arca i la Xarxa Vives d'Universitats.

Vitrina 6: Meteorologia i botànica a Montserrat

L'evolució dels estudis de botànica, meteorologia i entomologia a Montserrat ha estat influïda per les seves característiques naturals úniques. Des dels primers naturalistes, s'han realitzat estudis sobre la flora i fauna, amb especial atenció a les espècies endèmiques.

Montserrat també és un punt d'interès meteorològic, els primers registres sistemàtics de dades daten de 1914.

El P. Adeodat Marcet va crear l'herbari *Flora Montserratina* (1903-1905), amb 1.781 plecs en 42 caixes, que s'ha convertit en una referència per als estudiosos de la botànica.

Montserrat 1.000 anys:
aportacions a la cultura catalana

del 3 d'abril al 15 de maig de 2025

ORA
LEGE
LABORA
REGE TE IPSUM
IN COMMUNITATE

MONTSERRAT | MONESTIR | MIL-LENARI

IBC Biblioteca de Catalunya

UNIVERSITAT RAMON LLULL Biblioteca

Generalitat de Catalunya

El Govern de Catalunya

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h.
Dissabtes, de 10 a 14 h.

www.bnc.cat

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

Montserrat 1.000 anys: aportacions a la cultura catalana

Des de la Biblioteca de Montserrat, en col·laboració amb la Universitat Ramon Llull i la Biblioteca de Catalunya, presentem aquesta exposició amb motiu del Mil·lenari de Montserrat. El nostre objectiu és fer un viatge a través de moments decisius en la història cultural del monestir de Montserrat: des dels orígens de la vida monàstica, passant per la creació d'un taller d'impremta incunable, l'establiment d'una escolania per a lloar la Mare de Déu de Montserrat, fins a la posada en valor de figures com el P. Bonaventura Ubach, la importància del fons bibliogràfic de la biblioteca —especialment els llegats donats a Montserrat—, i la participació en el catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya de la mà de la Universitat Ramon Llull. Finalment, hem volgut destacar l'interès de la comunitat de monjos per la natura a través dels estudis de botànica i meteorologia.

Comissariat: **Àngels Rius i Bou**

Amb la col·laboració de: **Carme Algaba, David Blasco i el Servei de Biblioteques de la URL**

Biblioteca de l'Abadia de Montserrat

Vitrina 1: Vida monàstica

El monestir de Ripoll, fundat el 879 per Guifré el Pelós, incloïa les esglésies de Montserrat, situades a la frontera amb l'emirat de Còrdova. El 933 es documenta l'existència d'ermites de Sant Iscle i Santa Maria al cim de la muntanya, que esdevindrien la seu d'un monestir al segle XI. Oliba, abat de Ripoll i bisbe d'Osona, va reclamar la propietat de Montserrat el 1022 als comtes de Barcelona. El 1025 consta que hi vivien uns monjos, vinguts de Ripoll. El 1409 el papa Benet XIII va erigir Montserrat en abadia independent.

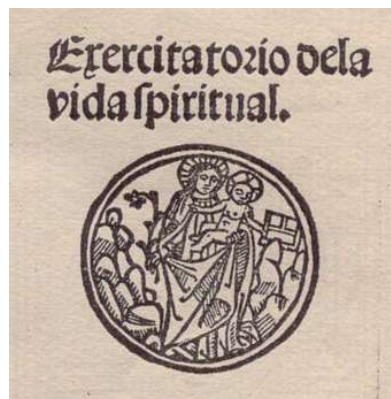

Sant Benet de Núrsia, pare del monaquisme occidental, va establir la regla monàstica basada en el treball, la lectura i la pregària.

La imatge de la Moreneta, venerada al monestir, és una talla romànica del segle XII. El *Llibre Vermell*, dels segles XIV i XV, recull cròniques dels miracles, un tractat de confessió i cants en llatí, occità i català.

A finals del segle XV, els reis catòlics, Ferran i Isabel, van impulsar la reforma benedictina, adscriuint el monestir a la Congregació de Valladolid. Cisneros va ser prior i abat fins a la seva mort el 1510, reorganitzant el monestir, establint una impremta i una biblioteca, i creant constitucions per a les diverses seccions de la comunitat monàstica.

Vitrina 2: Impremta de Montserrat

Montserrat va tenir impremta incunable a partir del 1499, primer editant butlles de difunts i de privilegis per als confreres de Montserrat, així com llibres de litúrgia i espiritualitat de la mà dels impressors d'origen alemany Luschner i Rosembach. Més endavant, va finançar l'estampació de llibres a través d'impressors de Barcelona i Manresa.

García Jiménez va crear una escola espiritual anomenada *devotio moderna*, que va perdurar durant tres segles. El *Directorio de las horas canonicas* ofereix un mètode per recitar l'ofici diví, inspirat en l'obra de Joan Mombaer, mentre que l'*Exercitatorio* és una introducció a la vida espiritual i el primer manual d'oració metòdica en llengua vulgar, amb la descripció de les tres vies de meditació en el camí espiritual per apropar-se a Déu: via purgativa, via il·luminativa i via unitiva. Les tres vies ajuden a netejar, comprendre millor la fe i, finalment, establir una unió més profunda amb Déu.

Vitrina 3: Escolania de Montserrat

L'Escolania de Montserrat es documenta des del segle XIV, quan els infants ja cantaven durant els oficis religiosos del monestir. A partir del segle XVI, Montserrat es va convertir en un centre musical destacat amb compositors com Joan Cererols, Anselm Viola i Benet Julià, vinculats a l'Escolania.

Les guerres napoleòniques i la desamortització de Mendizábal van

afectar greument l'Escolania. A finals del segle XIX, Montserrat va recuperar el seu paper cultural i l'Escolania va reviu gràcies a la renovació pedagògica i musical de monjos i compositors com Jacint Boada i Manuel Guzmán.

Al segle XX, amb figures com Ireneu Segarra, l'Escolania va modernitzar el seu repertori i va guanyar reconeixement internacional. Avui dia, és un referent mundial en música coral sacra i polifònica, amb gires internacionals i enregistraments. A més de la seva tasca musical, l'Escolania és un centre educatiu de prestigi, on els escolans reben formació acadèmica i musical. Des del 2023, inclou el cor mixt *Schola Cantorum*.

Vitrina 4: Pare Bonaventura Ubach

El P. Bonaventura Ubach (1879 -1960) va ingressar al monestir de Montserrat el 1894 i va ser ordenat prevere el 1902. Seduït per l'Orient Antic, va començar a viatjar per conèixer el món de l'Orient Antic i va començar a recollir peces arqueològiques per al futur museu bíblic de Montserrat. Va estudiar a l'École Biblique de Jérusalem, on va ser deixeble dels exegetes Lagrange, Vincent i Abel. El 1906 va fer el seu primer viatge a Jerusalem, on va estudiar i ensenyar fins al 1910. Va publicar articles a la *Revista Montserratina* i la narració del seu viatge al llibre *El Sinaí* (1913). Entre 1913 i 1922, va ensenyar hebreu i siríac a Roma i va intervenir en la creació de la Congregació Oriental i del Pontificio Istituto Orientale. Va publicar la gramàtica d'hebreu *Legisne Toram?* (1919), adoptada en seminaris i universitats. El seu viatge a Mesopotàmia el va descriure en el *Dietari d'un viatge per les regions de l'Iraq: 1922-1923* (2010).